

COVID-19 PANDEMİ DÖNEMİNDE OKUL ÖNCESİNDEKİ UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNİN İNCELENMESİ

Betül YANIK ÖZGER¹

Makale Bilgisi

DOI: 10.35379/cusosbil.1064998

Makale Geçmişi:

Geliş 29.01.2022

Kabul 22.06.2022

Anahtar Kelimeler:

Okul Öncesi eğitim,

Covid-19,

Uzaktan Eğitim

ÖZ

Bu araştırma, Covid-19 pandemi döneminde okul öncesindeki uzaktan eğitim sürecinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya bağımsız bir devlet anaokulundaki 5-6 yaş grubundaki 14 çocuk ve 1 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Durum çalışması olarak tasarlanan araştırmada gözlem ve görüşme yöntemi kullanılmıştır. Gözlemler, 2020-2021 eğitim öğretim yılı içerisinde uzaktan yürütülen çevrimiçi videolar üzerinden yapılmıştır. En fazla 40 dakika süren 10 video detaylı şekilde incelenmiştir. Videolar incelendikten sonra yalnızca öğretmenle yarı yapılandırılmış ve çevrim içi görüşme gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Bulgulara göre Covid-19 Pandemi döneminde uzaktan eğitime katılım düşük kalmıştır. Aileler eğitim süreci içerisinde yer alırken çocukların aktif katılımı için çaba göstermişlerdir. Uzaktan eğitim sürecinde yürütülen etkinliklerde okuma yazma çalışmalarına ağırlık verilmiş ve öğretmen teknik aksaklıklar nedeniyle uzaktan eğitim sürecini yönetmekte güçlük çekmiştir. İlişkilerin yalnızca dijital ortam üzerinden yürütülmesi ise sosyalleşmeyi zayıflatmıştır.

PRE-SCHOOL DURING THE COVID-19 PANDEMIC EXAMINATION OF THE DISTANCE EDUCATION PROCESS

Article Info

DOI: 10.35379/cusosbil.1064998

Article History:

Received 29.01.2022

Accepted 22.06.2022

Keywords:

Preschool Education,

Covid-19,

Uzaktan Eğitim

ABSTRACT

This research aimed to examine the distance education process in preschool during the Covid-19 pandemic period. 14 children aged 5-6 years and 1 preschool teacher in an independent public kindergarten participated in the research. In the research, which was designed as a case study, observation and interview methods were used. Observations were made through online videos in the 2020-2021 academic year. 10 videos lasting at most 40 minutes were examined in detail. After reviewing the videos, only a semi-structured and online interview was conducted with the teacher. The obtained data were analyzed by content analysis method. According to the findings, participation in distance education remained low during the Covid-19 Pandemic period. While the families were involved in the education process, they made an effort for the active participation of the children. In the activities carried out in the distance education process, literacy studies were emphasized, and the teacher had difficulty in managing the distance education process due to technical problems. Conducting relationships only through digital media has weakened socialization.

¹ Dr.Öğr.Üyesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, yanikbetul@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-7524-9159

Alıntılanak için/Cite as: ÖZGER, B.Y.. (2022), Covid-19 Pandemi Döneminde Okul Öncesindeki Uzaktan Eğitim Sürecinin İncelenmesi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 31 (2), 410-422.

GİRİŞ

Geçmişten bugüne insanoğlu birçok salgın hastalıkla karşılaşmış ve bunlarla başa çıkmanın yollarını aramıştır. Kolera, sars, çiçek hastalığı gibi salgınlar insanlar arasında hızla yayılarak ciddi bir tehdit oluşturmuştur (Verikios vd., 2015). Bu gibi salgın hastalıkların dünya var olduğu sürece devam edeceği ve insan yaşamını her zaman etkileyeceği düşünülmüştür. Son yıllarda Asya kıtasında ortaya çıkan Covid-19 virüsü de insan hayatını ciddi şekilde etkilemiş ve değişim yaratmıştır.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), 2020 yılı itibarıyla ülkeler arasında hızla yayılan Covid-19 salgını küresel pandemi olarak ilan etmiştir (WHO, 2020). Tüm dünyada etkili olan bu salgın hastalık toplumları sosyal ve kültürel boyutta önlem almaya itmiştir (Bjorkdahl & Carlsen, 2019; Hughes, 2020). Bu önlemler ekonomi, turizm ve eğitim gibi birçok toplumsal kurumda değişim yaratmıştır (Bozkurt, 2020). Fiziksel mesafeyi yakın kılacak her türlü program ve etkinlik askıya alınmıştır (UNICEF, 2020). Okullarda yüz yüze eğitime ara verilmiş ve uzaktan eğitime geçilmiştir (Gilliam ve ark., 2021). Böylelikle salgının yayılma hızının yavaşlatılması hedeflenmiştir.

Salgına yönelik alınan tedbirler toplumun her yaştan kesimini doğrudan etkilemiştir. Özellikle okulların kapatılması çocukların günlük rutinlerinde ve sosyal ilişkilerinde büyük değişimleri doğurmuştur (Ercan ve ark., 2020). Dünyada 190 ülkedeki 1.6 milyar çocuğun eğitimi kesintiye uğramıştır (UNICEF, 2021). Brezilya’da 4-5 yaşındaki çocukların %93’ü ve 0-3 yaşındaki çocukların %34’ü okul öncesi eğitimden ve kreşlerden yararlanamamıştır. (Malta Campos & Vieira, 2021). Pakistan ve Hindistan gibi ülkelerin kırsal bölgelerinde çocukların öğrenme kayıpları ve çocuk işçiliği artmıştır. Kız çocukları arasında erken evlilik ve gebelik riski yükselmiştir (UNICEF, 2021). Yaşanılan bu eğitim krizine “Kaybedecek Vakit Yok” sloganıyla dikkat çekilmeye çalışılsa da çocuklar yüz yüze eğitim saatlerinin dörtte üçünü kaçırmışlardır (UNICEF, 2021).

Türkiye’de 2020 yılının Mart ayı itibarıyla yüz yüze eğitime ara verilmiştir (MEB, 2020). Salgın döneminde çocukların eğitimden geri kalmamaları için uzaktan eğitim stratejisi hayata geçirilmiştir (Bailey, 2020). Millî Eğitim Bakanlığı tarafından EBA (Eğitim Bilişim Ağı) sistemiyle ilkökul, ortaokul ve lise kademesindeki çocuklara uzaktan eğitim sağlanmıştır (MEB, 2020). Okul öncesi eğitim kademesinde bulunan çocuklar da uzaktan eğitim sürecine dâhil edilmiştir. Öğretmenler, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kurulan EBA web sitesi üzerinden okul öncesi eğitim programında yer alan kazanım, gösterge ve kavramları kullanarak çeşitli etkinlikler hazırlamışlardır. Oluşturulan etkinlik havuzunda, etkinlik çeşitlerine eşit ağırlıkta yer verilmiş ve etkinliklerin büyük çoğunluğu bütünleştirilmiş etkinlik olarak planlanmıştır (MEB, 2022). Ailelerin bu etkinlikleri takip ederek evde çocuklarıyla birlikte gerçekleştirmesi beklenmiştir. Bunun yanı sıra öğretmenler çeşitli dijital platformlardan çevrim içi etkinlikler gerçekleştirmiştir. Bu etkinliklerin çocukların ev ortamında yapabileceği özellikte olması ve bir etkinlik saatinin 20 dakikayı geçmemesi şeklinde 6 etkinlik saati olarak hazırlanmıştır. Ailelerin ve öğretmenin istemesi durumunda eğitim akışındaki bazı etkinlikler (deney, hikâye okuma, bilmece, tekerleme, jimnastik, şarkı, oyun, parmak oyunu gibi) video kaydına alınarak ailelere gönderilmiştir. Çevrim içi etkinliklere katılamayan çocuklarla birebir görüntülü veya sesli iletişim kurulmuştur. Günlük eğitim akışı ailelere iletişim araçları kullanılarak ulaştırılmış ve etkinliklerin yapılması konusunda rehberlik edilmiştir (MEB, 2020a).

Okul öncesi eğitim, bugüne kadar çocukların bütün duyu organlarının aktif şekilde çalıştığı bir eğitim ortamı sunmaktadır. Çocuklara etkileşimli bir çevre yaratarak öğrenme deneyimlerini zenginleştirmektedir (Pekdoğan & Kanak, 2016). Okul öncesi eğitim programı, çocukların gelişim alanlarını desteklemek için birtakım etkinlikler sunmakta ve iyi tasarlanmış bir eğitim ortamı önermektedir. Bu etkinlik çeşitleri Türkçe, sanat, drama, müzik, hareket, oyun, fen, matematik, okuma yazmaya hazırlık ve alan gezileri şeklindedir. Bu etkinlikler, bireysel ya da çocukların küçük/büyük grup şeklinde bir araya gelmesiyle uygulanabilmektedir. Uygulamada etkinliklerin oyun temelli olması ve çocukları etkin kılması oldukça önemlidir. Çocukların etkin öğrenmelerini desteklemek eğitim ortamının iyi tasarlanmasıyla mümkündür. Özenli hazırlanan eğitim ortamı, okul öncesi eğitim programının başarıya ulaşmasında önem taşımaktadır. Bu sebeple okul öncesi eğitim sınıflarında farklı ve birbirinden çeşitli materyallerin yer aldığı öğrenme merkezleri çocuklar için ayrılmıştır. Bu oyun alanları, çocukların bireysel gereksinimlerini karşılamak ve çocukların küçük gruplar halinde etkileşimde bulunmalarını sağlamaktadır. Çocuklar bu alanlarda özgürce deneyimlerde bulunup rahatça hareket edebilmekte ve becerilerini ortaya koyabilmektedirler. Zengin ve çeşitli uyarıların yer aldığı bu çevrenin, çocukların gelişimine ve öğrenme süreçlerine katkısı bulunmaktadır (MEB, 2013).

Uzaktan eğitim süreci, okul öncesi eğitim programında yer alan bütün etkinliklerin ekran üzerinden yürütülerek planlanması ve uygulanmasını içermektedir. Çocuklar, belirlenen süre içerisinde ekran karşısına geçmekte ve etkinliklere katılım sağlamaktadırlar. Bu etkinliklerin uzaktan eğitim sürecinde nasıl gerçekleştiğinin ve bu süreçte çocukların yaşantılarının anlaşılması oldukça önemlidir. Yapılan araştırmalar, Covid-19 salgının çocuklar üzerindeki etkilerine yoğunlaşmış (Burgess & Sievertsen, 2020; Malta Campos & Vieira, 2021) ve okul

öncesindeki uzaktan eğitim süreciyle ilgili çalışmalar kısıtlı kalmıştır (Aktan-Acar, Erbaş ve Eryaman, 2021; Duran, 2021; Egan ve diğerleri, 2021; Yıldırım, 2021). Bu anlamda bu araştırma Covid-19 pandemi döneminde okul öncesindeki uzaktan eğitim sürecini incelemeyi amaçlamıştır. Bu amaçla “Covid-19 pandemi döneminde okul öncesindeki uzaktan eğitim süreci nasıldır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Bu araştırmadan elde edilecek veriler iki bakımından önem teşkil etmektedir. İlki, bu araştırma okul öncesindeki uzaktan eğitim sürecinin işleyişinin görülmesine olanak tanımaktadır. İkinci olarak, okul öncesinde uzaktan eğitim ile yüz yüze eğitimin dolaylı olarak karşılaştırılmasını sağlamaktadır.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu araştırma, Covid-19 pandemi döneminde okul öncesindeki uzaktan eğitim sürecini incelemektedir. Nitel araştırma desenlerinden durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Durum çalışması, zaman ve mekânla sınırlandırılmış bir programın, bir kişi, bir sosyal olgunun detaylı olarak betimlenip analiz edilmesidir (Creswell, 2018; Merriam, 2015). Güncel olan bir konuyu, problemi ve meseleyi en iyi şekilde anlamak için seçilmiş durumların derinlemesine bilgi toplandığı araştırma desenidir (Creswell, 2018; Yin, 2009). Durum çalışmalarının güçlü yönü eğitim gibi uygulamaya dönük alanların sürecini, problemini ve programını inceleyerek anlaşır hâle getirmektir (Merriam, 2015). Bu araştırmada durum çalışmasının tercih edilmesindeki neden güncel bir sorun olan Covid-19 pandemi döneminde okul öncesindeki uzaktan eğitim sürecinin anlaşılmasıdır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmadaki çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabılır durum örneklemesine göre belirlenmiştir (Merriam, 2015; Yıldırım & Şimşek, 2008). Kolay ulaşılabılır durum örneklemesi araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır. Araştırmacı yakın olan ve ulaşılması kolay olan bir durumu seçer (Yıldırım & Şimşek, 2008). Bu araştırmada da kolay durum ulaşılır örneklemesine uygun olarak Covid-19 pandemi döneminde okul öncesinde uzaktan eğitim yürüten kolay ulaşılabılır bir sınıf tercih edilmiştir. Aynı zamanda öğretmenin gönüllü olması ve öğrenci sayısının uygun olmasına özen gösterilmiştir. Kolay ulaşılabılır durum örneklemesinin seçilmesinde Covid 19 pandemisinin getirdiği şartlar da etkili olmuştur. Bu araştırma Kahramanmaraş ilinin merkezinde yer alan bağımsız bir anaokulunda gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcıları arasında 5-6 yaşındaki 14 (7 Kız, 7 erkek) çocuk ve bir okul öncesi öğretmeni yer almıştır.

Okul öncesi öğretmeni Çocuk Gelişimi Bölümünden mezundur. 17 yıl boyunca Türkiye'nin farklı illerinde görev yapmış ve uzun bir dönem dezavantajlı bölgelerde çalışmıştır. Çocukların ebeveynlerinden 1 tanesi ilkökul, 13'ü lise, 2'si ön lisans ve 12'si lisans mezunudur. Ebeveynlerin 7'si özel sektörde, 12'si devlet kurumunda çalışırken, 8'i çalışmamaktadır. Çocukların kardeş sayıları ise en fazla 3, en az ise 0'dır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmada veriler gözlem ve görüşme yoluyla toplanmıştır. Durum çalışmalarında, veri toplama sürecinde gözlem, görüşme, doküman ve görsel-işitsel materyaller kullanılabilir (Creswell, 2018). Bu araştırmada da uzaktan yürütülen okul öncesi eğitim videoları izlenerek gözlem yapılmıştır. En az yarım saat en fazla ise 40 dakika süren 10 video incelenmiştir. Yapılan bu gözlemlerde çocukların faaliyet ve etkileşimleri, konuşmaları ve ortamdaki sözsüz mesajlara odaklanılmıştır. Araştırmada kullanılan bir diğer veri toplama tekniği ise görüşme olmuştur. Görüşme, gözlem sürecinde gözden kaçan ya da gözlenilmeyen davranış ve olayları daha iyi anlamak için kullanılmaktadır (Merriam, 2015). Bu araştırmada da okul öncesi öğretmeniyle yarı yapılandırılmış şekilde bir görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşme soruları gözlem verilerinden yola çıkılarak hazırlanmıştır. Çevrim içi yoluyla gerçekleştirilen bu görüşmede öğretmene Covid-19 pandemi dönemindeki okul öncesi eğitim sürecine ilişkin sorular yöneltilmiştir. Bunlar “COVID-19 pandemi sürecinde çocukların uzaktan eğitime katılımı nasıldır? Bu süreçte ne tür etkinlikler yaptınız ve karşılaştığınız sorunlar neler oldu?” şeklindeki sorular olmuştur.

Bu araştırmada veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Bu süreçte verilerin kodlanması, kodların bir araya getirilmesi ve temalara indirgenmesi şeklinde işlem basamakları takip edilmiştir (Creswell, 2018). Buna göre ilk olarak gözlem kayıtları yazılı doküman haline getirilmiştir. Elde edilen bütün veriler baştan aşağı okunarak kodlanmıştır. Kodlama sonucunda 102 adet kod oluşturulmuştur. Oluşturulan bu kodlar kendi içerisinde anlamlı ve ilişkili olacak şekilde bir araya getirilerek 44 tane kategorik kod elde edilmiştir. Bu işlemden sonra kategorik kodlar da kendi içerisinde anlamlı olacak şekilde bir araya getirilerek genel başlıklar altında toplanmış ve 5 adet

tema elde edilmiştir. Bu temalar; eğitime katılım, aileler, etkinlikler, öğretmen, sosyalleşme şeklinde olmuştur. Oluşturulan bu temalar araştırma sorusuna yanıt verecek şekilde bulgular altında organize edilmiştir.

Geçerlik, Güvenirlik ve Etik

Bu araştırmada etik ilkeler dikkate alınarak hareket edilmiştir. Öğretmen ve ailelere araştırma hakkında bilgi verilerek katılımcılarda gönüllülük esası aranmıştır. Katılımcıların kimlikleri gizli tutulmuş ve gerçek isimler yerine kod isimler kullanılmıştır. Diğer yandan bu araştırma için etik izin belgesi alınmış ve öğretmene, ailelere gönüllü onam formları imzalatılmıştır.

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik, yoğun tanımlamaların yapılması, alıntılara yer verilmesi, çoklu veri çeşidinin kullanılması, katılımcı doğrulanmasının yapılması ve farklı bir uzmandan görüş alınmasıyla sağlanmaktadır (Merriam, 2015). Bu araştırmada da okul öncesi sınıftaki uzaktan eğitim süreci detaylı şekilde aktarılmış ve katılımcıların cümlelerine doğrudan yer verilmiştir. Gözlem ve görüşme tekniği kullanılarak veri çeşitlenmesi sağlanmıştır. Görüşme tekniğiyle elde edilen verilerin doğrulanması gerçekleştirilmiştir. Farklı bir uzmana görüşme metinleri üzerinde rastgele bölümler ve videolar seçilerek verilerin yaklaşık %50'sine karşılık gelen kısmı ikinci kez kodlatılmış ve bu kodlama sonucunda görüş ayrılığı ortaya çıkmamıştır. Bu yüzden ikinci kodlamacı kodlamaya devam etmemiştir.

BULGULAR

Covid-19 Döneminde Uzaktan Eğitim Sürecindeki Unsurlara İlişkin Bulgular

Bu araştırmada sınıf gözlemi ve öğretmen görüşmesinden elde edilen ve uzaktan eğitim sürecinde rol oynayan unsurlara ilişkin bulgular Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1. Covid-19 Döneminde Okul Öncesindeki Uzaktan Eğitim Sürecindeki Unsurlar

Şekil 1 incelendiğinde Covid-19 pandemi döneminde okul öncesindeki uzaktan eğitim sürecinde rol oynayan unsurlar; eğitime katılım, aileler, öğretmen, etkinlikler, sosyal ilişkiler temaları altında toplanmıştır.

Çocukların Uzaktan Eğitime Katılımı: Bu araştırmada, Covid-19 sürecinde okul öncesindeki uzaktan eğitime çocuklar katılım göstermişlerdir. Bu katılım, 14 çocuğun kayıtlı olduğu sınıfta genellikle 8'i geçmemiştir. Çocukların bir kısmı katılımda devamlılık gösterirken, bazı çocuklar ise ya hiç katılmamış ya da zaman zaman katılımcı olmuşlardır.

Çocukların katılımcı olduğu uzaktan eğitim, akşam saatlerinde 21:00'de gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmede öğretmen eğitim saatinin bu şekilde ayarlanmasının kendisinden ve çalışan ailelerden kaynaklı olduğunu dile getirmiştir. Öğretmen, bilgisayarını evde uzaktan eğitim gören çocuklarına bırakmak zorunda kaldığını belirtmiştir. Diğer yandan aileler öğretmene pandemi döneminde çalıştıklarını ve eğitime katılımlarının yalnızca akşam vakti olabileceğini bildirmişlerdir. Öğretmen, bir ailenin ise yoğunluk nedeniyle uzaktan eğitime katılmadığını belirtmiştir. Yapılan gözlemlerde ailelerin bir kısmı eğitime zaman zaman katılmama gerekçelerinin akşam geç bir vakitte olmasından kaynaklandığını belirtmiştir. Bu durumu ebeveynlerden biri öğretmene "*Çocuğum dün uyuya kalmıştı, o nedenle derse giremedik*" şeklinde açıklamıştır.

Çocukların bir kısmı uzaktan eğitime evlerinde internet erişimi olmamasından dolayı katılmamıştır. Öğretmen, yapılan görüşmede bazı ailelerin evlerinde internet olmadığını ya da sınırlı internet paketine sahip olduklarını aktarmıştır. Yapılan gözlemlerde ise çocuklar zaman zaman internete bağlanma sorunu yaşamış ve eğitimin sonuna doğru katılabilmişlerdir.

Uzaktan eğitim sürecinde çocuklar okula yönelik özlemlerini sıklıkla dile getirmiş ve çevrim içi eğitimden sıkıldıklarını belirtmişlerdir. Çocuklar her gün okulu özlediklerini "*Öğretmenim okulumuz açılrsa da okula gitsek, çok özledim okulumu*" şeklinde ifade etmişlerdir. Okulun açılma zamanını öğretmenlerine devamlı olarak sormuşlardır. Bazı çocuklar ise öğretmenlerine olan özlemini "*Ben aslında seni gerçek görmeyi ve sana sarılmayı özledim*" şeklinde ifade etmiştir. Çocuklar, okul ve öğretmenlerine yönelik özlemlerinin yanı sıra uzaktan eğitime katılmak istemediklerini de belirtmişlerdir. Buna örnek olarak çocuklardan bir tanesi ağlayarak eğitime katılmak istemediğini belirtmiştir. Bu durum gözlem notlarına "*Çocuklardan Ç4 ağlıyordu. Ç4'ün annesi öğretmene çocuğunun derse girmek istemediğini söyledi. Sizi çok özlemiş. Yüz yüze okula gidecekmış. İnat ediyor, derse girmiyor şeklinde belirtti*" olarak yansımıştır.

Okul Öncesindeki Uzaktan Eğitim Sürecindeki Etkinlikler: Bu araştırmada okul öncesindeki uzaktan eğitimde gerçekleştirilen etkinlikler; Türkçe, müzik, oyun, fen, matematik ve okuma yazmaya hazırlık çalışmaları olmuştur. 10 video üzerinden yapılan gözlemlerde, okuma yazma çalışmaları 9, matematik 5, Türkçe 2, müzik 3, fen 4 ve oyun 2 kez olacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Ortalama 40 dakika süren uzaktan eğitimin ilk 10 dakikası teknik aksaklıkların giderilmesi ve çocukların uzaktan eğitime erişebilmesine ayrılmıştır. Bu etkinliklerde okuma yazma çalışmalarına 20 dakikadan fazla zaman ayrılırken, zamanın geri kalanı diğer etkinliklere ayrılmıştır.

Okuma yazma etkinliklerinde, öğretmen daha önce sınıfında kullanmış olduğu dergiyi uzaktan eğitim sürecinde de devam ettirmiştir. Çocuklar, katıldıkları her çevrim içi eğitimde bu dergiyi yanlarına alarak ekran karşısına geçmişlerdir. Rakam yazma ve sayma gibi etkinlikler bu dergi üzerinden yürütülmüş ve çocuklara ödevler verilmiştir. Çocuklar, okuma yazma etkinliğinde dergiden işaretledikleri ve yazdıkları rakamları ekrana tutarak öğretmene göstermişlerdir. Çocukların ekran önünden gösterdikleri tüm etkinliklere öğretmen "*Aferin, çok güzel olmuş*" şeklinde dönütler vermiştir. Öğretmen çoğu zaman çocukların rakamları doğru şekilde yazmaları için yazı tahtası kullanmış ve çocukların ekrandan görmelerini istemiştir.

Okuma yazma etkinliğinin yanı sıra müzik, Türkçe, oyun ve fen etkinlikleri de gerçekleştirilmiştir. Müzik etkinliğinde öğretmen ve çocuklar birlikte şarkı söylemeye çalışmış fakat sesler birbirine karışmıştır. Bir süre sonra öğretmen şarkıyı video yoluyla öğrencilere dinletmiştir. Oyun etkinliklerinde ekrana yansıtılan bulmacalar ile çocuklara sorular sorulmuş ve cevap vermeleri beklenmiştir. Öğretmen yalnızca bir kez çocuklarla gece gündüz oyunu oynamıştır. Fen etkinliklerinde öğretmen çocuklardan yanlarına evden materyal temin etmelerini istemiştir. Çocuklar bu materyallerin üzerinden sohbet etmiş ve birtakım deneyler gerçekleştirmişlerdir. Fen etkinlikleri kapsamında öğretmen ekrandan çocuklara geri dönüşümle ilgili resimler ve videolar göstermiştir. Türkçe etkinliğinde, öğretmen çocuklara iki kez hikâye kitabı okumuştur. Bunun dışında parmak oyunu oynatmış ve çocuklara bilmece sorulmuştur. Matematik etkinliğinde ise çocuklar ritmik olarak ileri ve geri şeklinde saymayı, rakamları yazmayı ve örüntü kurmayı öğrenmişlerdir.

Yapılan farklı etkinliklerde farklı çocukların zaman zaman sıkılma davranışları gösterdikleri gözlenmiştir. Bu davranışlar eğitim sürecinin sonuna doğru artmıştır. Çocuklar başını masanın üzerine koymuş, ekran önünden ayrılmış ya da başka şeylerle ilgilenerek öğretmenin yönergelerini dinlememişlerdir. Öğretmenin sorularına cevap vermeyerek sessiz kalmayı tercih etmişlerdir. Öğretmen ise çocukların etkinliklere katılımını sağlamak için ısrarcı olmuştur. Aşağıda öğretmen ve çocuk arasında geçen konuşmalar bu durumu örneklemektedir:

Öğretmen: Hadi bak az vaktimiz kaldı. Son bir dakikaya girdik.

Çocuk: Öğretmenim hızlı bitsin ders.

Ö: Ne oldu?

Ç: Çünkü ben ders dinlemekten sıkılıyorum.

Ö: Çok mu sıkıcı geçiyor? Üzuldüm bak ben şimdi.

Ç: Çok sıkıcı geçiyor.

Çocuklar öğretmenin ekrana yansıttığı video ya da resim içeren etkinlikleri dikkatle izlemişlerdir. Fakat öğretmen izledikleriyle ilgili sorular sorduğunda ve konuşma gerçekleştirdiğinde çocuklar aktif olarak katılmamışlardır. Etkinlik sırasında yanında aileleri bulunan çocuklar da istekli bir katılım göstermemişlerdir.

Öğretmen, kendisine tanımlanan süre içerisinde etkinlikleri tamamlama çalışmıştır. Sürenin azalmasına yakın çocuklardan etkinlikleri hızlı ve çabuk bir şekilde tamamlamalarını istemiştir. Çocuklara “*Hadi çabuk! Süremiz az kaldı. Diğer etkinliğe geçmemiz gerek*” şeklinde ifadeler kullanmıştır. Bu durum zaman zaman çocuklarla karşılıklı konuşmalara da yansımıştır. Çocuklara konuşmak için sırasıyla söz veren öğretmen “*3 dakikam kaldı. Diğer arkadaşlarınıza başka zaman soracağım*” şeklinde ertelemiştir. Çocuklardan biri “*Ama öğretmenim bana soru sormadın*” şeklinde tepki gösterdiğinde, öğretmen “*Dakikam kalmadı yarın sorarım*” şeklinde cevap vermiştir.

Çocuklar uzaktan eğitim sürecine katılımcı olduğunda aynı anda konuşmalarından dolayı ne söyledikleri tam anlamıyla anlaşılmamıştır. Öğretmen çoğu zaman çocukların söylediklerini duyamamış ve kimin konuştuğunu takip edememiştir. Konuşması için söz vermek istediği çocuğun adını doğrudan söylese de sonrasında “*Ç6 konuşsun demiştim ama kim konuştu göremiyorum*” şeklinde ifade etmiştir. Buna yönelik gözlem notları aşağıda sunulmuştur:

Çocuklar her bir ağızdan öğretmenim diyordu. Öğretmen bunun üzerine Kim diyor öğretmenim diye? sordu.

Çocuk: Ben dedim.

Diğer çocuk: Hayır, ben dedim.

Öğretmen bir çocuktan parmaklarını sesli olarak saymasını istedi. Çocuk saymaya başladı fakat diğer çocukların seslerinden hiçbir şey anlaşılmadı. Bunun üzerine öğretmen “*Çocuklar lütfen sessiz olur musunuz? Arkadaşınızı duyamıyorum. Herkes bir tıp yapabilir mi?*” şeklinde uyarıda bulundu.

Seslerin karışması, çocukların da öğretmenlerini yeterince duyamamasına neden olmuştur. Arkadaşlarıyla ilgili “*Çok konuşuyorlar. Seni duyamıyorum öğretmenim*” şeklinde cümleler kurmuşlardır. İlerleyen zamanlarda öğretmen çevrim içi ortamda çocukların mikrofonunu kapatmayı öğrenmiştir. Aynı anda konuşan çocukların mikrofonlarını kapatarak sesini duyurmuştur. Aşağıdaki gözlem notu bu durumu açıklamaktadır:

Öğretmen çocuklara tat alma deneyi yapacaklarını açıkladı. Fakat çocukların kendisini dinlemediğini görünce bütün mikrofonları kapattı. Bir süre sonra açtıktan sonra çocuklardan birisi “*Öğretmenim sesimizi kısıttınız*” dedi. Öğretmen ise “*Evet, beni dinlemediğiniz için*” cevabını verdi.

Okul Öncesindeki Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretmen: Covid-19 pandemi döneminde uzaktan eğitimde öğretmenin sınıf hâkimiyetini sağlamakta zorlandığı gözlenmiştir. Bunda öğretmenin dijital eğitim materyalini kullanmayı bilmemesi rol oynamıştır. Eğitim esnasında öğretmenin etkinliği ekrana yansıtılmaması, ses açma ve kapatma konusunda bilgi sahibi olmaması gibi nedenler süreci güçleştirmiştir. Çocuklar, öğretmenin teknik aksaklığı gidermesini beklerken sıkılmış, seslerin birbirine karışmasıyla iletişim kurmakta zorlanmışlardır. Bu durum eğitim sürecinin ilerlemesiyle değişim göstermiştir. Öğretmen, dijital eğitim materyalini kullanmayı öğrenerek eğitim sürecindeki aksaklıkları azaltmıştır. Aşağıdaki gözlem notu bununla ilişkili bir örneği sunmaktadır:

Öğretmen, çocuklardan birinin rakamları saymasını istedi. Seslerin karışmaması için bütün çocukların sesini kapattı. Yalnızca sayıları saymasını istediği çocukların sesini açarak etkinliğe devam etti.

Yapılan görüşmede öğretmen dijital eğitim materyalini kullanmayı bilmediğini ve bu sorunu aşabilmek için destek aldığını “*Zoomda ses ve görüntü gelmiyordu. Çok fazla teknik aksaklıklarla karşılaştım. Bir velim bilgisayar öğretmeniydi. Ondan yardım istedim. Kendi çocuğumun dersine bir veli olarak giriş yapıp onun öğretmeninden öğrendim. Kendim araştırdım. Zamanla öğrendim*” şeklinde sözlerle ifade etmiştir. Bazı ebeveynlerin bu teknik aksaklıklardan dolayı derse katılmaktan vazgeçtiğini de dile getirmiştir.

Uzaktan eğitim sürecinde öğretmen çocuklarla yeterince bağ kuramamıştır. Bu durumu öğretmen “Çocuklarla aramızda bağ kurmakta zorlandık. Zoomda ses ve görüntü gelmiyordu. Çok fazla teknik aksaklık yaşadık” şeklinde dile getirmiştir. Aynı zamanda uzaktan eğitim sürecinde çocukların kuralsız bir ortamda olduklarını “Çocuklar üzerinde tam otorite kuramadım. Sürekli gülüyorlardı” şeklinde ifade etmiştir. Etkinlikleri yetiştirmekte zorlandığını ve bunun için çaba sarf ettiğini “Zaman çok kısıtlıydı. Müdür Bey 20 dakika yapın diyordu ben 40 dakika yapıyordum. Ama teknik sorunlarla zaten 20 dakika da çok çabuk geçiyordu” şeklinde açıklık getirmiştir. Uzaktan eğitim sürecinin okul öncesi eğitimin doğasına uygun olmadığını ise “Biz amaç ve kazanımlarımıza tam olarak ulaşamadık. Okul öncesi eğitimin doğasına ters. Çocuklar da uzaktan eğitim istemiyordu” diyerek açıklamıştır.

Öğretmen, COVID-19 sürecinin getirdiği olumsuzlukların yanı sıra uzaktan da olsa eğitime devam etmenin önemini vurgulamıştır. Bu sürecin en önemli katkısının “Uzaktan eğitim yapamayacağımızı düşünüyorduk fakat yapabildiğimizi gördük. Çocuklarla iletişimi bir şekilde sağlamayı başardık. Çocuklar beni ekran önünde maskesiz görüyor. Sınıfta olsaydık maskeli şekilde görecekerdi ve sesin nereden geldiğini algılayamayacaklardı. Uzaktan eğitim sürecinde maskesiz şekilde gülüşümü, mimiklerimi görmüş oldular” şeklinde dile getirmiştir.

Okul Öncesindeki Uzaktan Eğitim Sürecinde Aile: Bu araştırmada aileler çocuklarıyla birlikte uzaktan eğitime katılmışlardır. Bazı günler çocukların annesi ya da babası yanında bulunurken, bazı zamanlarda ise çocukların büyük kardeşleri yanında yer almıştır. Eğitim sürecinde aileler çocuklarla birlikte öğretmenin etkinliklerine katılmış ve bu etkinliklerde çocukların aktif olması için çaba göstermişlerdir. Öğretmenin etkinlik için istediği materyalleri ev ortamından temin etmeye çalışmışlardır. Etkinliklere katılan ve izleyen aileler bir sonraki günün etkinliğine hazır olarak gelmişlerdir. Bazı aileler çocukların eğitime katılımını sağladıktan sonra yanlarından ayrılmışlardır. Çocuklar desteğe ihtiyaç duyduklarında tekrar eğitime katılmışlardır. Bu durumu örneklendiren gözlem notu aşağıda sunulmuştur:

Öğretmen legoları çocuklara çıkarmalarını istedikten sonra;

Çocuk: Öğretmenim benim öyle legom yok ki!

Öğretmen: Yanında kim var senin?

Çocuk: Yanımda kimse yok. Annemi çağırıp geliyorum.

Çocuk annesi ekran önüne geldi.

Anne: Bizim bu şekilde tahtalarımız var.

Aileler, uzaktan eğitim sürecinde çocuklarını etkinliklere dâhil edebilmek için çaba göstermişlerdir. Etkinliklerde konuşmak istemeyen çocuklarına “Söylesene oğlum” şeklinde ifadeler kullanmışlardır. Öğretmenin sordukları soruları çocuklara sessizce fısıldamış ve çocukların söylediklerini tekrar etmelerini istemişlerdir. Aşağıda sunulan gözlem notları bu durumu örneklendirmiştir:

Öğretmen çocuklara 1’den 10’a kadar saymalarını istedi. Çocuklardan bazıları sayma işlemini yaparken, bazı çocuklar ise sayma etkinliğine katılmadılar. Bu esnada çocuklardan birinin annesi “Ç5 de saymak istiyor öğretmenim. Hadi say oğlum! Evde sayıyordun” şeklinde konuştu.

Öğretmen: Çalıştık mı çocuklar? 10’dan geriye doğru sayacağız.

Çocuk: Öğretmenim ben saymayacağım.

Ö: Neden?

Ç: İşte

Baba: Hayır, öyle bir şey yok. Sayacaksın.

Öğretmen, ailelerin uzaktan eğitime katılımlarını olumlu olarak değerlendirse de ilk zamanlar bu durumun kendisinde kaygı yarattığını ifade etmiştir. Bu durumu “Ebeveyn olunca kendimi rahat hissetmiyordum. Kukla etkinliği yapmaya utandım. Ama sonradan sonraya rahatladım. Yanlış bir şey söyler miyim, aileler anlattıklarımı doğru bulmayacak mı gibi düşüncelerim vardı” şeklinde açıklamıştır. Öğretmen, bu kaygılarını zaman ilerledikçe atmış ve ailelerin eğitime katılımlarını “Biz eskiden toplantılarda sınıf içinde ne yaptığımızı ailelere anlatmaya çalışıyorduk. Aileleri sınıf etkinliklerine davet ettiğimizde yalnızca 1-2 kişi geliyordu. Fakat bu uzaktan eğitim sayesinde aileler ne yaptığımızı doğruya gördü ve katılmaya başladılar” şeklinde ifade etmiştir. Bunun yanı sıra öğretmen, çocuklar üzerinde otorite kurmakta zorlanmasının nedenini ebeveynlerden çekinmesine bağlamıştır. Bu durumu “Çocuklar üzerinde otoritemi kuramadım. Veli olduğu için otorite kurmaya biraz çekindim” şeklinde açıklamıştır.

Okul Öncesindeki Uzaktan Eğitim Sürecinde Sosyal İlişkiler: Uzaktan eğitim sürecinde sosyal ilişkiler çevrim içi ortamda gerçekleştirilmiştir. Öğretmen-çocuklarla, çocuklar akranlarıyla olan ilişkisini yalnızca uzaktan yürütmüşlerdir. Bu durum, öğretmen ve çocuklar arasındaki ilişkiyi sınırlandırarak sosyalleşmeyi zayıflatmıştır. Yapılan gözlemlerde, çocukların ekran önünde birbirleriyle hiç konuşmadığı yalnızca öğretmeniyle iletişime geçtiği anlaşılmaktadır. Bazı çocukların birbirlerinin isimlerini bilmedikleri ve birbirlerini yalnızca “arkadaş” şeklinde tanımladıkları gözlenmiştir. Buna ilişkin gözlem notu aşağıda sunulmuştur:

Çocuklar, çevrim içi eğitime giriş yapmaya başladılar. Çocuklardan bir tanesi bir başka çocuğu kastederek “*Öğretmenim bir arkadaşım sesini kapatmış*” dedi.

Öğretmen, çocuklardan bir tanesine 10’dan geriye doğru saymasını istedi. Çocuk hiç sesini çıkarmayarak konuşmadı. Bu arada başka bir çocuk “*Ağlıyor mu ordaki arkadaş?*” şeklinde soru yöneltti.

Uzaktan eğitim sürecinde sessiz ve çekingen çocukların daha çok içine kapandığı gözlenmiştir. Yapılan görüşmede öğretmen bununla ilgili görüşünü “*Çocuklar serbest oyun oynamadılar. Oysa oyun çocukların birbirleriyle arkadaş olmasında oldukça önemli. İçine kapanık çocuk etkileşim olmadığı için bu süreçte daha pasif, sessiz hale geldi.*” dile getirmiştir. Yapılan gözlemlerde, çocuklardan bir tanesi ekran önünden etkinliğe katılmamış, ekranı kapattıktan sonra rakamları öğretmene sayacağını söylemiştir. Bununla ilişkili gözlem notu aşağıda verilmiştir:

Erkek çocuklardan bir tanesi rakamları saymak istemedi. Çocuğun annesi öğretmene “*Oğluma kızdım, neden saymak istemedin diye sordum. O da ben size içerde sayarım dedi. Bunun üzerine öğretmen anneden çocuğun videosunu çekip bana atabilirsiniz*” dedi.

Öğretmen, uzaktan eğitim sürecini yalnızca bilgisayar ekranı üzerinden yürütmemiş aynı zamanda çocuklar ve ailelerle olan iletişimini WhatsApp uygulaması üzerinden de gerçekleştirmiştir. Öğretmen bununla ilgili görüşünü “*Ailelere WhatsApp üzerinden etkinlik örnekleri gönderdik. Onlar da bize çocukların evde yaptıkları aktiviteyi gönderdiler. Biz de olumlu dönütler vererek iletişimi kurduk*” şeklinde açıklamıştır. Uzaktan eğitim sürecinde WhatsApp üzerinden iletişim yalnızca öğretmen tarafından kullanılmamıştır. Birbirleriyle yakın ilişkiler kuran aileler çocuklarının iletişimde kalmasını sağlamış ve çocuklarına görüntülü konuşmalar yaptırmışlardır. Öğretmen bu durumu “*Çocuklardan bazıları arkadaşlarıyla WhatsApp’tan görüntülü konuşma yaptı. Bunu aile ayarlıyordu. Okullar kapanmadan önce birbiriyle iletişimi olan aileler uzaktan eğitimde çocuklarını görüştürdüler*” şeklinde açıklamıştır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırma, Covid-19 pandemi döneminde okul öncesindeki uzaktan eğitim sürecini incelemiştir. Elde edilen bulgulara göre okul öncesinde uzaktan eğitime katılımında çocukların internet erişimleri, eğitim saati ve ailelerin çalışma koşulları belirleyici olmuştur. Aileler uzaktan eğitim sürecinin içerisinde yer alırken çocuklarının aktif katılımı için çaba göstermişlerdir. Uzaktan eğitimde etkinlikler okuma yazma çalışmaları ve ödev ağırlıklı olarak yürütülmüştür. Öğretmenin, uzaktan eğitimle ilgili tecrübesinin artması sürecin yönetimini kolaylaştırmıştır. Uzaktan eğitim, çocukların akranlarıyla ve öğretmeniyle sosyalleşme ortamını kısıtlamıştır.

Covid-19 pandemi döneminde okul öncesinde uzaktan eğitim alan çocuklar birtakım engellerle karşılaşmıştır. Bunların en başında ise çocukların uzaktan eğitime erişim koşulları gelmektedir. Bu çalışmada çocukların bir kısmının internete erişim sorunu yaşadıkları ve bu nedenle eğitime katılım gösteremedikleri gözlenmiştir. Dünyanın birçok bölgesinde de çocukların teknolojiye erişiminin olmaması, elektrik, bağlantı ve cihazların yokluğu uzaktan eğitime erişimlerini engellemiştir. Örneğin Brezilya’da devlet okullarında okuyan çocukların yalnızca %31’i evde bilgisayar ve tablete sahipken, özel okullardaki çocukların %77’sinin buna sahip olduğu anlaşılmıştır. Öğretmenler, çocukların %70’ten fazlasının internete erişemediklerini ifade etmişlerdir (Campos & Vieira, 2021; NCPI, 2021). Yıldırım’ın (2021), yaptığı çalışmada da öğretmenlerin öğrencilere erişiminin zor olduğu ve internet bağlantısı konusunda sıkıntılar yaşadıklarına yer verilmiştir.

Covid-19 pandemi döneminde eğitime erişimdeki bu sıkıntılar bütün eğitim kademesindeki çocukların öğrenme kayıplarını artırmaktadır. Fakat bu durum okul öncesi dönemdeki çocukları daha fazla etkilemiştir (UNICEF, 2021). Bunda okul öncesi eğitimin çocuğun gelişiminde kritik bir döneme denk gelmesi rol oynamaktadır. İnsanoğlu bazı gelişim dönemlerinde ve yaşlarda belli tür öğrenmelere karşı yüksek duyarlılık gösterme eğilimindedir ve bu dönemler kritik dönem olarak tanımlanmaktadır (Senemoğlu, 2012, s. 5). Çocukların bu kritik dönemde okul öncesi eğitim almaları onların gelişim alanlarını desteklemekte ve ileriki yıllar için

akademik başarılarında uzun süreli kazanç sağlamaktadır (Anasız, Ekinci ve Anasız, 2018; Oral, Yaşar ve Tüzün, 2016). Bu sebeple geçmişten bugüne okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması ve bütün çocukların bu eğitimden yararlanması için belli başlı politikalar izlenmiştir (Martı, 2020). Bu politikalar, okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında önemli katkılar sunsa da (Martı, 2020) bu durumun Covid-19 pandemi dönemiyle daha da zorlu bir sürece girdiğini göstermektedir.

Çocukların okul öncesindeki uzaktan eğitime katılımlarını belirleyen bir diğer unsur ailelerdir. Aile, okul öncesi eğitim sürecinin önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Eğitimin devamlılığı ve bütünlüğü ailenin eğitime dâhil edilmesiyle sağlanmaktadır (Tezel Şahin & Ünver, 2005). Okul öncesi eğitimde, aile katılımı çocuğun gelişimini desteklemek için ailelerin eğitim programına katılım gösterdiği bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Aileler, bu süreçte okul ve ev arasında köprü kurarak çocuklarıyla birlikte hareket etmekte ve bu süreci desteklemektedirler (Çakmak, 2010; Çetin, 2022). Okul öncesindeki uzaktan eğitim sürecinde de aileler çocuklarını desteklemeye devam etmişlerdir. Çocukların dijital ortamdaki uzaktan eğitim sürecine uyum sağlamalarına yardımcı olmuş ve yanlarında bulunmuşlardır. Bu süreçte çocukların ihtiyacı olan eğitim materyallerini tamamlamış ve etkinliklere katılımlarında yardımcı olmuşlardır (Baysal, Ocak & Ocak, 2020). Yapılan bir araştırmada çoğunlukla annelerin uzaktan eğitime aktif şekilde katıldığını göstermiştir (Hapsari, Sugito, & Fauziah, 2020). Bu araştırmada da ailelerin bir kısmı uzaktan eğitim sürecine çocuklarıyla birlikte katılmış ve çocukların etkinliklere aktif katılım sağlaması için çaba göstermişlerdir. Bunun yanı sıra uzaktan eğitim sürecine dâhil olmayan aileler de yer almıştır. Bu aileler, çalışma koşullarından ve eğitim saatlerinin kendisine uygun olmamasından dolayı katılım gösterememişlerdir. Ailelerin bu desteğini alamayan çocuklar ise uzaktan eğitim sürecine dâhil olamamışlardır. Aral ve Kadan (2021) yapmış oldukları bir araştırmada uzaktan yürütülen okul öncesi eğitime katılımın düşük olmasında ebeveynlerin vakit bulamaması ya da isteksiz olması gibi unsurları öne çıkarmıştır. Öğretmen görüşünün alındığı bir başka araştırmada ise ailelerin uzaktan eğitim sürecine aktif şekilde katıldığı ya da hiç katılmadığı anlaşılmıştır (Gündoğdu, 2021). Akın ve Aslan (2021) yapmış oldukları eylem araştırmasında ise uzaktan yürütülen okul öncesi eğitim sürecini ve saatini ebeveynlerin görüşleri doğrultusunda planladığı ortaya çıkmıştır. Bunun sonucunda aileler eğitim sürecine aktif şekilde katılmış ve süreci iş birliği şeklinde yürütmüşlerdir.

Bu araştırmada, etkinliklerde okuma yazma çalışmalarına ağırlık verildiği ve bu etkinliklerin kısıtlı bir zaman diliminde gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Bu durum, uzaktan eğitim sürecinin zengin bir etkinlik içeriği üretilmesinde engel oluşturduğunu göstermektedir. Aynı zamanda okul öncesi eğitimin çocuklara sunduğu zengin öğrenme ortamını zayıflatmakta ve gelişimlerini riske atmaktadır. Oysaki okul öncesindeki çocukların gelişimlerini desteklemede eğitim programının rolü önemlidir. İyi hazırlanmış bir program, çocukların birbirleriyle ve yetişkinlerle etkileşim kurabileceği, çocukta merak ve keşfetme duygularının harekete geçirileceği bir eğitim ortamı sunmaktadır. Okul öncesi eğitim programında, çocukların ilgi alanlarını desteklemek ve farklı uyaranlarla karşılaşmalarını sağlamak için öğrenme merkezlerine yer verilmektedir (MEB, 2013). Çocuklar bu öğrenme merkezlerinde bireysel olarak vakit geçirmekte ya da akranlarıyla bir araya gelerek etkileşime girmektedirler. Bu oyun alanları, çocukların kendilerini ifade edebilmesi, yardımlaşması, sorumluluk alması, problem çözmesi ve motor becerilerini geliştirmesinde katkı sunmaktadır (MEB, 2013). Okul öncesi eğitimin çocuklara sunduğu bu eğitim ortamı uzaktan eğitim sürecinde ortadan kalkmaktadır. Çocuklar, uzaktan eğitim sürecinde yalnızca evde var olan uyarıcılarla ya da ekrandan sunulanlarla yetinmek zorundadırlar.

Okul öncesi eğitim programında, çocukların kendini ve içinde yaşadığı dünyayı oyunla tanıdığı ve birçok beceriyi oyun içerisinde kazandığı ifade edilmektedir (MEB, 2013). Tüm dünyada okul öncesi eğitim sürecinin planlanması ve uygulanmasında oyun önemli bir araç olarak değerlendirilmekte ve eğitimin merkezine yerleştirilmektedir. Bu sebeple gerçekleştirilen etkinliklerin oyun temelli olması programın ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmektedir. Oyun temelli etkinlikler, çocuğun aktif olduğu, araştırma, inceleme, gözlem yapma, fikir üretme gibi açık uçlu esnek ve yaratıcı bir süreci içermektedir (Tuğrul, 2014, s. 188). Bu sürecin çok fazla yapılandırılmadan çocukların doğal oyun ortamı içerisinde gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Oyun ve drama etkinlikleri bunun temelini oluştursa da (Pekdoğan & Kanak, 2016) fen, matematik, müzik ve okuma yazma gibi etkinliklerin de oyun temelli olması gereklidir. Bu araştırmada, okul öncesindeki uzaktan eğitim sürecine bakıldığında çocuğun aktif olduğu oyun temelli eğitim ortamının yaratılmadığı gözlenmiştir. Ekran üzerinden gerçekleştirilen oyun, müzik, hikâye ve fen gibi etkinlikler sınırlı kalmış ve çocuklar eğitim sürecinde yeterince aktif olamamışlardır. Etkinlikler, çoğunlukla öğretmen tarafından yapılandırılmış ve okuma yazma ağırlıklı bir süreç izlenmiştir. Yapılan bir araştırmada, okul öncesindeki uzaktan eğitim sürecinde aktif öğretimin sınırlı sayıda öğretmen tarafından benimsendiği görülmüştür (Işıkoğlu ve diğerleri, 2021). Farklı bir araştırma ise uzaktan eğitim sürecinde çocukları aktif kılabilecek etkinliklere yer verildiğinde de çocukların gelişimine ciddi bir katkısının

olmadığını ortaya koymuştur. Bu deneysel çalışmada uzaktan eğitimle verilen nefes ve hareket etkinliklerinin çocukların öz ve duygu düzenleme becerilerine etkisinin olmadığı görülmüştür (Aral ve diğerleri, 2020).

Bu araştırmada çocukların okula karşı özlem duydukları gözlenmiştir. Yapılan farklı araştırmalar da uzaktan eğitim sürecinde çocukların okulunu, arkadaşlarını ve birlikte oynamayı özlediklerini ortaya koymuştur (Egan ve diğerleri, 2021; Gökçe ve diğerleri 2021). Bunda çocukların öğretmenleri ve akranlarıyla etkileşimlerinin yalnızca dijital ortamda gerçekleşmesinin etkili olduğu düşünülmektedir. Bu durum çocukların sosyalleşmelerini kısıtlarken psikososyal iyilik hâli üzerinde de risk oluşturmuştur (Di Giorgio, Di Riso, Mioni & Cellini, 2020). Yapılan çalışmalar da pandemiyle birlikte çocuklarda strese bağlı davranışlar ve isteksizliğin sık görüldüğünü ortaya koymuştur (Çetin, 2022; Döğer, & Kılınç, 2021; Imran, Zeshan & Pervaiz, 2020).

Okul öncesi eğitimin uzaktan yürütülmesi yalnızca çocuklar açısından değil, aynı zamanda öğretmenler açısından da zorlayıcı olmuştur. Bu araştırmada da okul öncesi öğretmenin uzaktan eğitim sürecine adapte olmakta zorlandığı anlaşılmaktadır. İlerleyen süreçte öğretmenin bilgi ve tecrübesinin arttığı ve eğitim sürecini iyileştirmeye çalıştığı gözlenmiştir. Bu çalışmada olduğu gibi farklı araştırmalar da öğretmenlerin uzaktan eğitime hazırlıksız olarak yakalandığını ve destek almadan bu sürece uyum sağlamak zorunda kaldığını göstermiştir (Çaykuş & Çaykuş, 2020). Uzaktan eğitim sürecinin zor olduğunu belirten öğretmenler kendilerini bu süreçte yetersiz olarak görmüşlerdir (Erbaş, 2021; Işıkoğlu ve diğerleri, 2021).

Sonuç olarak bu araştırma Covid-19 pandemi döneminde okul öncesindeki uzaktan eğitim sürecini incelemiş ve bu sürecin oyun temelli bir yaklaşımın uygulanmasına olanak tanımadığını göstermiştir. Etkinlikler, yapılandırılmış ve doğal öğrenme ortamından uzak bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Bu durum okul öncesi eğitimin temel felsefesiyle çelişirken çocukların gelişimine sunacağı katkı da tartışmalı kalmıştır. Bu araştırmadan yola çıkıldığında aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

- Covid-19 pandemi döneminde çocukların sosyal etkileşimleri düşük düzeyde kalmıştır. Bu öğrencilerin yüz yüze olan eğitimlerinde sosyal etkileşimlerini artıracak etkinliklere daha çok yer verilmelidir.
- Bu araştırmada öğretmen dijital yeterliliğinin zayıf olması nedeniyle uzaktan eğitim sürecinde sorunlar yaşamıştır. Öğretmenlerin dijital yetkinliğini artıracak önlemler alınmalıdır.
- Bu araştırmada Covid-19 pandemi sürecindeki unsurlarla ilgili bulgular ortaya konmuştur. Bu unsurların yüz yüze gerçekleştirilen eğitimdeki etkisi farklı yöntemler kullanılarak araştırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Acar, E. A., Erbaş, Y. H., & Eryaman, M. Y. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 31-54.
- Akın, F. & Aslan, N. (2021). Covid-19 pandemisinde okul öncesi dönemdeki öğrencilerin uzaktan eğitimi: Bir eylem araştırması. *Alanyazın*, 2(1), 8-17.
- Anasız, B. T., Ekinci, C. E. & Anasız, B. Y. (2018). Okul öncesi eğitime katılımın daha sonraki yıllardaki akademik başarıya etkisi: TEOG sınavları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 154-173.
- Aral, N., Fındık, E., Öz, S., Karataş, B. K., Güneş, L. C. & Kadan, G. (2021). Covid 19 pandemi sürecinde okul öncesi dönemde uzaktan eğitim: Deneysel bir çalışma. *Turkish Studies - Education*, 16(2), 1105-1124.
- Aral, N., & Kadan, G. (2021). Pandemi sürecinde okul öncesi öğretmenlerinin yaşadıkları problemlerin incelenmesi. *KAEÜ Sađl. Bil. Derg.* 1(2), 99-114.
- Bailey, J. (2020). Closing schools to slow a pandemic. *Educational Next*. <https://www.educationnext.org/closing-schools-to-slow-a-pandemic-coronavirus-covid-19-public-health>
- Baysal, E. A., Ocak, G. & Ocak, I (2020). Covid-19 salgını sürecinde okul öncesi çocuklarının eba ve diğer uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin ebeveyn görüşleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 6(2), 185-214.

- Bjorkdahl, K. & Carlsen, B. (2019). *Pandemics, publics and politics*. Palgrave Pivot.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 112-142.
- Burgess, S., & Sievertsen, H. H. (2020). Schools, skills, and learning: The impact of COVID-19 on education. <https://voxeu.org/article/impact-covid-19-education>
- Creswell, J. W. (2018). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (4.Baskı). M. Bütün & S. B. Demir (Çev). Siyasal Kitapevi.
- Çakmak, Ö. Ç. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (1) , 1-18.
- Çaykuş, E. T., & Çaykuş, T. M. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde çocukların psikolojik dayanıklılığını güçlendirme yolları: Ailelere, öğretmenlere ve ruh sağlığı uzmanlarına öneriler. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 95-113.
- Çetin, A. (2022). Pandemi sürecinde veli ve öğrenci. Çeliköz, N. & Türkan, A. (Ed). *Covid-19 pandemi sürecinin eğitim ve eğitim programlarına yansımaları*. (ss.161-185). Ankara: İksad Yayınevi
- Di Giorgio, E., Di Riso, D., Mioni, G., & Cellini, N. (2020). The interplay between mothers' and children behavioral and psychological factors during COVID-19: An Italian study. *European child & adolescent psychiatry*, 30(9), 1401-1412.
- Döğer, S. S., & Kılınç, F. E. (2021). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Kovid-19 Pandemisinde Ev Karantinası Yaşamları. *Türkiye Sağlık Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 1-14.
- Duran, M. (2021). The effects of Covid-19 pandemic on preschool education. *International Journal of Educational Methodology*, 7(2), 249-260.
- Egan, S. M., Pope, J., Moloney, M., Hoyne, C., & Beatty, C. (2021). Missing early education and care during the pandemic: The socio-emotional impact of the covid-19 crisis on young children. *Early Childhood Education Journal*, 49, 925-934.
- Erbaş, Y. H. (2021). Covid-19 salgını döneminde eğitim: İlkokuma yazma öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(2), 360-380.
- Ercan, E., Arman, A., Emiroğlu, N., Öztop, D. & Yalçın, Ö. (2020). Türkiye çocuk ve genç psikiyatrisi derneği covid-19 (korona) virüs salgını sırasında aile, çocuk ve ergenlere yönelik psikososyal ve ruhsal destek rehberi. https://www.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/6/2020/03/cogepdercovid-19_rehberi_30mart2020.pdf.pdf
- Gilliam, W. S., Malik, A. A., Shafiq, M., Klotz, M., Reyes, C., Humphries, J. E., Murray, T., Elharake, J. A., Wilkinson, D. & Omer, S. B. (2021). COVID-19 transmission in US child care programs. *Pediatrics*, 147(1), 1-9.
- Gökçe, N., Erdoğan, B. M., Yatmaz, A. K., Avaroğlu, N., & Yasin, Ç. O. K. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarının Covid-19 salgın süreci ve etkilerine ilişkin görüşleri. *Eğitim ve Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 4(1), 101-113.

- Gündoğdu, S. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde uyguladıkları aile katılım çalışmalarının incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 17 (35), 1849-1874.
- Hapsari, S. M., Sugito, S., & Fauziah, P. Y. (2020). Parent's involvement in early childhood education during the covid-19 pandemic period. *Jurnal Pendidikan Progresif*, 10(2), 298-311.
- Hughes, C. (2020). Some implications of COVID-19 or remote learning and the future of schooling. *Current and Critical Issues in Curriculum, Learning and Assessment*, 36, 3-17. <https://learningportal.iiep.unesco.org/en/library/some-implications-of-covid%e2%80%90for-remote-learning- and-the-future-of-schooling>
- Imran, N., Zeshan, M., & Pervaiz, Z. (2020). Mental health considerations for children & adolescents in COVID-19 Pandemic. *Pakistan journal of medical sciences*, 36(COVID19-S4), S67-S72.
- Işıkoğlu, N., Özdemir, A. A., Altun, M., & Ergenekon, E. (2021). Erken çocukluk eğitimi öğretmen ve yöneticilerinin Covid-19 pandemi deneyimleri: Yorumlayıcı fenomenolojik analiz. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 5(2), 567-590.
- Malta Campos, M., & Vieira, L. F. (2021). COVID-19 and early childhood in Brazil: Impacts on children's well-being, education and care. *European Early Childhood Education Research Journal*, 29(1), 125-140.
- Martı, M. M., (2020). Türkiye'de okul öncesi eğitimde hedefler ve gerçekleştirmeler (1993-2016). *Verimlilik dergisi*. 3, T. C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Yayını.
- MEB (2013) .Okul öncesi eğitim programı. <http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooororam.pdf>
- MEB (2020). http://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_04/01112942_EGYIYTIYMDE_BU_HAFTA_23-29_MART_2020.pdf
- MEB (2020a). Okul öncesi uzaktan eğitim detayları. https://duzce23nisan.meb.k12.tr/icerikler/okul-oncesi-uzaktan-egitim-detaylari_10369163.html
- MEB (2022). Okul öncesi eğitimi etkinlik havuzu. <https://okuloncesi.eba.gov.tr/>
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber*. (3.Baskı). S. Turan (Çev.). Nobel Yayınevi.
- NCPI (2021). Impacts of the Covid-19 pandemic on early childhood development. <https://ncpi.org.br/en-us/library/repercussions-of-the-covid-19-pandemic-on-child-development/>
- Oral, I. Yaşar, D. & Tüzün, I. (2016). *Her çocuğa eşit fırsat: Türkiye'de erken çocukluk eğitiminin durumu ve öneriler*. Anne Çocuk Eğitim Vakfı Raporu.
- Pekdoğan, S., & Kanak, M. (2016). A qualitative research on active learning practices in pre-school education. *Journal of Education and Training Studies*, 4(9), 232-239.
- Senemoğlu, N. (2012). *Gelişim, öğrenme ve öğretim. Kuramdan uygulamaya*. (21. Baskı). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tezel Şahin, F. & Ünver, N. (2005). Okul öncesi eğitim programlarına aile katılımı. *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 23-30.
- Tuğrul, B. (2014). Oyun temelli öğrenme. *Okul Öncesinde Özel Öğretim Yöntemleri*. Anı Yayıncılık.

- UNICEF (2020). Early childhood development and Covid-19. <https://data.unicef.org/topic/early-childhood-development/covid-19/>
- UNICEF (2021). Covid-19'dan kaynaklanan öğrenme kayıpları mevcut öğrenci neslinin yaşam boyu kazançlarında 17 trilyon dolara yakın bir kayba mal olabilir. <https://www.unicef.org/turkey/basin-bultenleri/covid-19dan-kaynaklanan-ogrenme-kayıpları-mevcut-öğrenci-neslinin-yaşam-boyu>
- Verikios, G., Sullivan, M., Stojanovski, P., Giesecke, J., & Woo, G. (2015). Assessing regional risks from pandemic influenza: A sce-nario analysis. *The World Economy*, 39(8), 1225–1255.
- WHO. (2020). Coronavirus disease (COVID-19) Pandemic. World Health Organization. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008).*Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemi*. Seçkin Kitapevi.
- Yıldırım, B. (2021). Preschool education in Turkey during the Covid-19 pandemic: A phenomenological study. *Early childhood education journal*, 49, 947-963.
- Yin, R. K. (2009). *Case study methods: design and methods* (4. Baskı). Sage Pbc.